

Schnurrer. Zato bo treba tudi Reussa uvrstiti med zgodnje tübingške poznavalce naše reformacijske književnosti³⁶ – čeprav s pridržkom, da svojih dognanj ni sam objavil.

Summary

HITHERTO UNKNOWN SPECIMENS OF TRUBARIANA IN TÜBINGEN?

The article deals with the data of preserved specimens of Slovene Protestant writing in Tübingen at the end of the 18th century, especially Trubar's five books at the academy for noblemen, »Collegium illustre«, which were later overlooked by all bibliographers except F. Kidrič. The data have been preserved in the correspondence of J. Dobrovski, who got them from the former Tübingen librarian, J. D. Reuss. The author assigns them to the context of early research into our Reformation and complements them with the history of the Tübingen libraries. Thus he reconstructs the probable route taken by the five Trubar books, from the Duke's court in Stuttgart, via the Tübingen college for young noblemen, to the university library. Three of the five books are identical with the specimens of Tübingen known today, whereas of the two remaining ones new traces have been found; all this confirms the data found with Dobrovski and Reuss. Finally, the author tries to explain the relative scarcity of Slovene Protestant books preserved in Tübingen.

Jurij Rojs

Pedagoška fakulteta v Mariboru

UDK 882.09:882.081:929 Šolohov M. A.

FRAZEOLOGIJA ZORANE LEDINE M. A. ŠOLOHOVA V IZVIRNIKU IN SLOVENSKEM PREVODU

Pri analizi frazeoloških enot sem imel ruski izvirnik Zorane Ledine M. A. Šolohova¹ in slovenski prevod prof. Janka Modra.² Osnovna frazeološka enota mi pomeni fonetično besedo, kot jo razlaga zagrebška frazeološka šola.³ V zvezi s tem, katere besedne enote sodijo v okvir frazeologije, je veliko mnenj. V ruski frazeologiji sta najbolj razširjeni pojmovanji: frazeologija v ozkem smislu in frazeologija v širšem pogledu. Najizrazitejša sta frazeologa N. M. Šanskij⁴ in A. I. Molotkov.⁵ Prvi pojmuje frazeološke enote v širšem pogledu, drugi pa v ožjem. V okvir frazeologije prištevamo, poleg že omenjenih fonetičnih besed, še ponavljajoče se veznike, dvojno zložene veznike z distantnimi deli, sestavljene predloge, sestavljene členke, perifrazne frazeologeme, citate iz književnih del, porogljive izraze, besedne formule za izražanje vljudnosti, besedne klišeje, formule nagovora, frazne

³⁶ Prim. R. D. Kluge: Frühe Tübinger Beiträge zum Verlauf und zur Erforschung der slowenischen Reformation, 1986 (naša op. 13). – Tudi Kluge ne omenja Reussa v tej zvezi.

¹ Mihail Šolohov, Podnjataja celina, Moskva 1963.

² Mihail Šolohov, Zorana ledina, Ljubljana 1961.

³ Med osrednjimi predstavniki te šole je dr. Antica Menac. Glej študijo: Neka pitanja u vezi s klasifikacijom frazeologije, Filologija, št. 8, str. 219–226, Zagreb 1978.

⁴ N. M. Šanskij, Frazeologija sovremennogo russkogo jazyka, Moskva 1985.

⁵ A. I. Molotkov, Frazeologičeskij slovar' russkogo jazyka, Moskva 1978; A. I. Molotkov, Osnovy frazeologii russkogo jazyka, Leningrad 1977.

šablone, nomenklature, medmetne frazeološke enote, domislice, šale, opisne in analitične »obrate« govora, adverbialne frazeologeme, kalamburne in folklorne frazeološke enote, zložene sestavne besede, kot so reduplikacije, sinonimna zблиžanja, parna zблиžanja sumarne semantike, apozitive, anekdotski tip frazeologemov, otroška ponavljanja, nekrotizme, frazeološke somatizme, pregovore in reke, aforizme, krilate izraze, glagolsko-imen-ske zveze idr.

Glede na strukturo in obliko so lahko frazeologemi celi stavki: prosti in zloženi, lahko so priredno in podredno organizirani.

Pri analizi FE⁶ (frazeoloških enot) v obeh jezikih mi ne gre toliko za stilistični pretres, bolj me zanima vprašanje, kako je prevajalec začutil ruske FE in jih presadil v slovenski jezik. Kolikor bi bilo mogoče, bi ruske frazeologeme lahko bolj ali manj dobro ovrednotili, ker ruski slovarji dajejo stilnozvrstne kvalifikatorje, npr.: Tolkovyj slovar' russkogo jazyka pod redakcij D. N. Ušakova, Moskva 1935–1940, enako velja za slovar ME,⁷ medtem ko tega ne moremo napraviti pri slovenskem frazeološkem tekstu. Nimamo še frazeološkega slovarja, prav tako SSKJ⁸ ni dosleden pri razvrščanju frazeologemov, mestoma jih tudi ne vključuje, ni pa tudi narejen do konca. Zaradi tega smo uporabljali pri slovenskem tekstu deloma SSKJ, SP,⁹ Glonarjev slovar slovenskega jezika¹⁰ in Pleteršnikov slovar.¹¹

Prebirajoč slovenski tekst in primerjajoč izvornik, lahko rečemo, da je prof. Janko Moder ruske frazeološke enote odlično prepoznal in jih ob izvrstnem poznavanju slovenskega in ruskega jezika tudi primerno prevedel. V tekstu izvornika je prepoznal TBZ (trdne besedne zveze) in jih prestavil na raven frazeologije slovenskega jezika. Prevajalec je opazil strnjnost besed tako v avtorskem jeziku kot tudi v jeziku posameznih nastopajočih oseb. Ker pa slovenski slovarji nedosledno citirajo FE ali pa jih sploh ne, večinoma ni jasno, katere besedne zveze sodijo v okvir frazeologije, zato jih tudi ne bomo navajali s sklicevanjem na slovarje. Prav tako ne bomo upoštevali razvrstitve na skupine zraslek, sklop, skup in sestava, kot jih razvrščata N. M. Šanskij in Jože Toporišič.¹² Vse ruske FE, ki jih navajamo, so potrjene v različnih ruskih slovarjih – večinoma v slovarjih ME, OŽ in TSU.¹³ Vse slovenske FE pa so le v neznatni meri registrirane v različnih slovenskih slovarjih, ki jih citiram zgoraj, večinoma pa sem jih vzel iz pomnilnika – iz lastnega poznavanja slovenske frazeologije.

Najprej analiziramo frazeologeme v izvorniku (a) in mu vzporejamo slovenske ustrezne besedne zveze, nato pretresamo FE, ki nastopajo v ruskem jeziku, v slovenščini pa ne (b), prav na koncu pa citiramo FE, ki jih ni v jeziku izvornika, v slovenščini pa so (c). Ne navajamo pa paremioloških TBZ, krilatic, citatov idr.

Pri analizi ruskih FE podstavo dvakrat podčrtujemo, ker je pač navedena v slovarjih, medtem ko slovenske FE le podčrtujemo. Poleg ruske FE je poševna črta /, za njo navajamo nosilca frazeologema in stran, slovensko vzporednico označujemo z dvopičjem, poševna črta / in za njo stoječa številka pa kaže na stran prevoda.

⁶ Za frazeologem uporabljamo tudi kratico FE (frazeološka enota), za trdno besedno zvezo TBZ, za prosto besedno zvezo PBZ, za izhodiščni jezik IJ, za jezik prevoda JP, za Zorano ledino ZL, za besedno zvezo BZ.

⁷ Rusko-hrvatski ili srpski frazeološki rečnik u redakciji Antice Menac, Zagreb 1979–1980. Zanj uporabljamo kratico ME.

⁸ Slovar slovenskega knjižnega jezika od I–IV. dela, Ljubljana 1970–1985. Zanj uporabljamo kratico SSKJ.

⁹ Slovenski pravopis, Ljubljana 1962.

¹⁰ Joža Glonar, Slovar slovenskega jezika, Ljubljana 1936.

¹¹ Maks Pleteršnik, Slovensko-nemški slovar, reproducirani ponatis, Ljubljana 1974.

¹² Jože Toporišič, K izrazju in tipologiji slovenske frazeologije, JiS 1973/74, št. 8, str. 273–279.

¹³ S. I. Ožegov, Slovar' russkogo jazyka, Moskva 1973. Zanj velja kratica OŽ. – Tolkovyj slovar' russkogo jazyka pod redakcij D. N. Ušakova, Moskva 1935–1940. Zanj je ustaljena kratica TSU.

a) Ruska FE ustreza slovenski

Tu gre za rabo TBZ različne stopnje »bližine« – sorodnosti med enoto izvornika (izhodiščnega jezika) in ustrezno enoto jezika prevoda – od popolnega (absolutnega) ekvivalenta do približne frazeološke ustreznosti. FE, ki jih citiramo spodaj, so frazeološki ekvivalenti. To pomeni, da so prevodi enakovredni izvorniku. Neodvisno do konteksta imajo te TBZ vse ustrezne denotativne in konotativne pomene, tj. med soodnosnostjo FE ni razlik v smiselni vsebini, stilistični soodnosnosti, metaforičnosti in emocionalni – ekspresivni barvi. Te FE imajo približno enak komponentni sestav, imajo vrsto enakih leksikalno-gramatičnih značilnosti: ujemanje, kategorijo živosti/neživosti, pripadnost k eni gramatični kategoriji in odsotnost (z redkimi izjemami) nacionalnega kolorita. Tu gre za popolno in absolutno ekvivalentnost, kar priča, da prevajalec dobro pozna jezik prevoda.

Že na 8. strani ZL izhodiščnega jezika (IJ) srečamo krilatice *kogo nelegkaja prinesla?*/Jakov Lukič – v JP pa se glasi: *Koga pa je prinesla kuga?*/8. Tu gre za dobeseden prevod posameznih komponent. V slovenščini imamo le kletvico: *da bi te kuga in kuga te poberi*.

Navedli bomo nekaj FE, ki sodijo v ta razdelek, npr. **Drov** s takimi vozzrenijami ty možeš *nalomat'* skol'ko hočeš'/sekretar/13 : **Hrušk** s takimile pogledi si lahko *natreseš*, kolikor hočeš/15. /Davydov/ *vzjal sebja* v **ruki**/avtorski jezik/14 : /Davidov/ *se je vzel na vajeti*/15. Priznat'sja, my s etim delom **mahu dali**/Razmjotnov/19 : Moram priznati, da *smo ga* s to stvarjo *polomili*/21. Išči takih, kakie *imeli by zub* na Sovetskuju vlast' /Polovcev/26 : Poišči take, ki *kuhajo jezo* na sovjetsko oblast/29. Bednjaku i srednjaku – odinočke kupit' traktor slabo: **kiška tonka**/Davidov/28 : Bajtar in srednji kmet ga sam zase kajpak ne more kupiti: *ima le premalo pod palcem*//32. *Pod koren'* ihl/Arkaška Menok/32 : *Iztrebimo jih do tal*//37. Marina – budto dvadcat' let s **pleč** *skinula* /avtorski jezik/45 : Marina pa je bila, ko da je *vrgla* dvajset let s *pleč*//52. **Sluhom zemlja polnaja**/Titok/53 : *O tem že vrabci čivkajo*/62. ... /doč'/**revela belugoj** /avtorski jezik/57 : ... /hči/ *je tulila kot šoja*/67. Hot' ty i starik, a *brešeš' kak sivyj merin!* /Davidov/130 : Star si že, dedek, pa *lažeš ko pes teče*/160. ... **kurjam na smeh**/neki kozak/146 : *Še krave se nam bodo smejale*/179. Tudi rusko donsko (narečno) FE je prevajalec primerno prevedel: ... /on/ **vrode meškom iz-pod ugla vdarennyj** /Ščukar/149 : ... kakor bi imel kakšno *kolesce premalo v glavi* /183.

Ruska podstava **baran** (koštrun) ustreza slovenski **teliček**, npr.: Nu, a on tolečko sopit i **glaza lupit, kak baran** na novye vorota /Ščukar/149 : No, ta pa ti samo sopiha in *izpahuje oči kakor teliček v nova vrata*/183 – v navedenem primeru imamo kar dve FE. Tridelna – trikomponentna ruska FE ustreza štiridelni slovenski: *Vezi bez razgovoru, a to iz kolhoza vyšebe*m v **dva sčetal** /Naguljnov/173 : Pripelji ga brez pregovarjanja, drugače te vržemo iz kolhoza, *kakor bi kvišku pogledal*//213. Enako velja za naslednjo: **Uma ne prilozu**/Naguljnov/179 : To mi ne gre v *glavo*/219. V FE **sor iz kurenja nečego taskat'**/stari kozak/204 je že avtor substituiral komponento *izba* s *kuren'*. Po našem mnenju bi tej ruski FE ustrezala slovenska *prati umazano perilo*. Prevajalec pa je to prevedel takole: *Umazana nega perila pa ne bomo obešali pred vsem svetom*/249. Zdi se, da gre v tem primeru za avtorsko (prevajalčevo) FE, kajti takšne, kot je prevedena, nisem našel v nobenem slovarju. Podstavo **rak** v naslednji FE prevede prevajalec z **riba**, npr.: ... ostanusja, kak **rak** na mele/Jakov Lukič/204 : ... jaz pa ostanem *kakor riba na suhem*/249. Podstava dveh različnih živali je tudi v tej FE. Ih, durakov, bol'šoj politiki radi vodjat, *kak somka ne udočke* ... /Polovcev/205/206/ : Te bedake zaradi višje politike *vodijo kakor medveda na verigi*/250. V celoti se pokrivata nikalni Fe v ruščini in slovenščini, kot npr.: *Ėto tak, ni ryba ni mjaso*/Naguljnov/214 : To niso *ne krop ne voda*//261. Različni podstavi sta tudi v tej FE: *Na gorlo ved' ljudi nastupajut!*/Davidov/218 : Ljudje vendar *ženejo na ostrino*//265 – ruska FE pomeni prisiliti koga na kaj, slovenska pa obravnavati s preprirom. Podstavi **duša** v ruščini ustreza v slovenščini **srce**, npr.: Spasibo, cygan okazalsja čelovekom *dobroj duši* /av-

torski jezik/227 : Še sreča, pokazalo se je, da cigan ni *trdega srca* . . . /276. Dvokomponentna ruska fonetična beseda ustreza slov. trikomponentni, npr.: Zaraz rasskažu vse **do nit-ki**/Ščukar/235 : Ti bom precej povedal *do zadnje trohice* /285. Ruska prostorečna FE ima lepo paralelo v slovenščini, npr.: *Beri*, rebjata, kapitalistov i generalov **k nogtju!** /Naguljnov/243 : Dajte fantje, *pograbite kapitaliste in generale za goltanec*/295. V duhu slovenskega jezika je prevedena tudi naslednja FE, npr.: . . . rabotajut **spustja rukava**/referent/244 : . . . delajo, *kakor bi se jim sanjalo*/297. Tipično donska je FE: *Solnce v dub*, a on už i nogi podnjat' ne moget/neki kozak/253 : Kaj pa je bilo tako veselega, da si se ga že navsezgodaj *naložil?*/307 – temu ruskemu frazeologemu ustreza le slovenski prislov »navsezgodaj«. Ruska prostorečna FE ustreza slovenski: . . . *navedut nam trubu*/Ščukar/270: . . . naju *spravi v krtovo deželjo*/327. Pomensko se tudi pokrivata naslednji FE: U tebjia **guba ne dura** . . . /Kuženkov/296 : Dobro *imaš namazan jezik* 358. Normirana ruska FE *do grobovoj doski* se glasi pri Šolohovu: *do grobovoj pokryški* . . . /Naguljnov/306 – prevajalec jo je dobro prevedel ne glede na substitucijo podstave **doska s pokryška**. Omenjena ruska TBZ se glasi v slovenščini: *do smrtne postelje*/369. Naguljnov je tudi nosilec FE: Pošli nabirat' v kolhoz i s **boru** i s *sosenki!*/307 : Začeli so pobirati v kolhoz kar vse *od kraja, smeti in uši*/371. V jeziku Naguljnova je prišlo do spremembe frazeologema, slovarji navajajo FE: s **boru da s sosenki** ali pa s **boru po sosenke**. Slovar ME daje razlago: zbrda-zdola, s koca (i) s konopca. Navezanost na privatno lastnino izraža naslednja FE: . . . po svoim bykam *hvoraju dušoj* . . . /Kondrat/308 : *Srce mi krvavi po mojih volih* . . . /372. Kot vidimo, je komponenta *bolet'* nadomeščena s pogovornim glagolom *hvorat'*.

V naslednjem stavku imamo dve FE v ruskem in slovenskem jeziku, obe imata tudi enako podstavo in enake komponente: I staruhu stali **den' i noč' deržat' pod zamkom**/avtorski jezik/314 : In tako so *imeli po tistem mater noč in dan pod ključem*/379. Ruska primerjalna FE se v slovenščini skrči glede na komponentno sestavo: Davydov *sidel kak na gorjačih ugol'jah*/avtorski jezik/319 : Davidov je *sedel ko na žerjavici*/348 – slovenska FE torej nima v svoji sestavi prilastka oziroma pridevnika. Naslednja FE je kontaminirana iz dveh: Staren'kij separatoriško, ktoromu *lomanyj groš cena*/Davidov/321 : Starinski separatorček, ki ni vreden *počenega groša*/387 – po slovarju ME je omenjena ruska FE sestavljena iz: **groš cena v bazarnyj den' čemu** in **groša mednogo (lomanogo) ne stoit**.

b) V ruskem jeziku nastopajo FE, v slovenščini pa ne

Prevajalec podaja FE v jeziku prevoda s pomočjo leksikalnih, a ne frazeoloških sredstev. K temu se zateče navadno tedaj, ko je očitno, da z nikakršnim frazeološkim ekvivalentom ali analogizmom prevoda ne moremo podati. To ni enakovreden prevod: vedno so neke izgube (prenesenost, ekspresivnost, konotacija, aforističnost, odenki pomenov). Tu gre za strogo leksikalni prevod, na eni strani imamo frazeologem, na drugi pa besedo. Teh FE je v romanu najmanj.

Navedimo nekaj najznačilnejših, npr.: Spasibo za **hleb-sol'**/Polovcev/10 : Hvala za *postrežbo*/10. Donski FE ustreza v slovenščini prosta besedna zveza (PBZ), npr.: Ona *lisa/ stanovilas' vdybki* /avtorski jezik/15 : Postavila se je na zadnje noge/17. Donska je tudi frazeološka enota v naslednjem stavku: Ego i tam ne vosstanovili, i on **do** se v takom vide . . . /Titok/35 : Tudi tam mu niso pomagali nazaj, tako da je še danes brez volilne pravice/40. Sploh je značilno, da je precej neprevedenih TBZ fonetičnih besed, npr.: . . . ser'ezno, v **ton** hozjainu, sprašival Demka/avtorski jezik/78: . . . je resno vprašal Djomka in pri tem oponašal gospodarja /94 . . . /pravlenie kolhoza/, v **sostav** ktorogo vošli Jakov Lukič Ostrovnov . . . /avtorski jezik/98 :/. . . kolhozno upravo/sestavljali so jo Jakov Lukič Ostrovnov . . . /118. Pokrajinski je tudi frazeologem v stavku: Obmarala tebjia baba v **doskul**/Davidov/113 : Ženska te je umazala, da je jojl/138 (menimo, da sta slovenski besedi »biti joj« medmetni frazeologem). Narečna je tudi FE: Nočami on **do kočetov** prosii-

žival.../avtorski jezik/158 : Ponoči je do petelinjega petja sedel.../195. Fonetični besedi sta tudi FE v naslednjih dveh stavkih: Mne veleno *na slovah*.../Polovcev/165 : Meni je osebno naročeno.../203 – ...*na glazah* vsego Sovetskega Sojuza.../Davidov/192 : ... vpriči vse Sovjetske zveze.../235. Naguljnov je tudi nosilec naslednje narečne FE: Tvoe delo – tol'ko *jazykom balabonit'*/310 : Ti nisi za nobeno drugo rabo ko za jezikanje.../374. Opisno je prevedena tudi FE: Za babkoj *gljadite vo vse glaza!*/Jakov Lukič/314: Na mater mi glejte, kolikor moretel/379.

c) V ruskem jeziku ni FE, v slovenščini pa je

Teh FE je v prevedenem romanu zelo veliko, kar priča, da je prevajalec velik poznavalec tako ruske kot slovenske frazeologije. PBZ je prevedel na frazeološko raven. Velika ovira je percepcija BZ. Frazeologem ima značilno neizpeljavo pomena celote iz pomenov komponent. Dobeseden prevod je redkokdaj pravilen. Če prevajalec besede ne sprejme, jo nepravilno prevede, lahko popači cel kontekst. Za prva dva prijema (a in b) velja, da se FE prevaja s frazeološko, tj. frazeološki prevod, v obravnavani točki (c) pa gre za prevod PBZ s frazeološko strukturo.

Navedimo nekaj primerov: Odnó delo uščemljat', a drugoe.../Davidov/14 : *Stiskati jih v klešče* je eno.../15./Davidov/vskočil v sani i, pritaivšis', zadremal/avtorski jezik/15 : /Davidov/ je skočil na sani, *se zvil v dve gube* in zaspal/17. Brešeš' kak èlement!/Arkaška/28: *Lazeš ko pes teče!*/33. Čto možno sdelat', raz čelovek osatanel? /Naguljnov/34 : Kaj pa se da napraviti, če je človeka *obsedel vrag?*/40 – menimo, da je pogostejša FE: *hudič ga je obsedel*.

Nemogoče je prevesti rusko besedo »tysjačnik« s podobnim leksemom v slovenščini. Prevajalec je vsebino tega pojma izrazil frazeološko: A v plečah prostornyj, tysjačnik-to /ko-zakinja/64 : Pa čez pleča, koliko ga je, *prava gora!*/78.

V naslednjem kontekstu imamo sicer FE v izvorniku, ki je dobro prevedena, v prevodu pa imamo poleg nje še dve novi: ... koe-gde kommunistov uže učat *umu-razumu*, po ka-zač'emu.../Jakov Lukič/85 : ... *tu pa tam* (so) že začeli komuniste *trdo prijemat* in jih po kozaško *spravljati k pameti!*/103.

Ekspresivni odtенок je v prevodu včasih bolj izrazit kot pri besedi jezika izvornika, npr.: ... ty s vragami tut nežničaeš' /Naguljnov/116 : ... ti pa hočeš *delati* s sovražnikom lepo, v *rokavicah!*/142. Enako velja za naslednjo FE: Služba pri kurjah iskorenjaet! /Akim Beshebnov/136 : Služba pri kurah me *spravi pod zemljo!*/167. Še in še bi lahko naštevali podobne prijeme v jeziku prevoda. Treba pa je reči, da je frazeološki prevod nefrazeoloških struktur jezik prevoda precej obogatil – »olikal«, kar še posebej velja za prevod kletvic (ki jih ne navajamo), le-te so v jeziku izvornika precej bolj vulgarne kot v jeziku prevoda.

Tu in tam je prevajalec ruske FE spregledal, zato jih tudi ni ustrezno prevedel, kot npr.: Značitsja, čelovek do togo oblenilsja, čto s pečki i po nadobnosti *do vetru vstat'* ne moget/Ahvatkin/ 68 : Se pravi, da se je tako polenil, da se še takrat ni vzdignil s peči, ko bi moral malo na *vrme pogledat!*/82 – v ruskem jeziku obstaja FE *pojti do vetru* (obl. prostorečno), ki pomeni iti na stranišče. To se pravi, da je bil kozak Koliba tako len, da ni šel ven na stranišče, ne pa na vrme pogledat. Tudi naslednja FE je deloma nepravilno prevedena: Vdrug, *kak sneg na golovu*.../Davidov/144 : *Na vsem lepem, kakor bi se sprožil snežni plaz s strehe!*/177. Prva FE sama po sebi izraža smisel ruskega frazeologema, ki bi lahko stal sam, brez primerjalnega dela. Primerjalni del pa v bistvu pomeni isto. Ruski slovarji pojasnjujejo zgoraj omenjeno FE: *ko strela z jasnega*, iznenada. Seveda pa še to ne govori, da gre za večji spodrseljaj, opozarja pa nas na to, kako je treba biti previden pri frazeoloških enotah, katerih komponentna sestava ustreza v obeh jezikih.

Prevajalec je ruske in slovenske frazeološke strukture dobro zaděl in jih v slovenskem prevodu izvrstno izrazil. Ta bežni pregled rusko-slovenske frazeološke primerjave dokazuje med drugim tudi to, da je potrebno za snujoči se slovenski frazeološki slovar pregledati tudi prevodna dela vidnejših slovenskih prevajalcev.

РЕЗЮМЕ

ФРАЗЕОЛОГИЯ "ПОДНЯТОЙ ЦЕЛИНЫ" В ПОДЛИННИКЕ И СЛОВЕНСКОМ ПЕРЕВОДЕ

В статье речь идет о том, какие фразеологизмы бывают в подлиннике "Поднятой целины" М. А. Шолохова и в словенском переводе Янко Модра. Здесь имеются в виду три приема: а/ анализ фразеологических словосочетаний – аналогов /эквивалентов/ в обоих языках, б/ анализ фразеологических словосочетаний в русском языке и в словенском языке: в русском языке фразеологизмы выступают, т. е. они присутствуют только в подлиннике, и они не переводятся – переводятся только с помощью лексических средств – преимущественно они фонетические слова, и в/ анализ фразеологических словосочетаний, которые присутствуют в языке перевода и которых нет в исходном языке, т. е. свободные словосочетания передаются на фразеологическом уровне. Сравнивая оба языка, можно сказать, что переводчик отлично владеет словенским и русским языками, т. е. словенской и русской фразеологией. Русские УСЧ было бы возможно и стилистически охарактеризовать, потому что существуют фразеологические словари русского языка – между тем как это почти невозможно сделать для словенского языка, ведь фразеологического словаря пока еще нет. Автор этой статьи почти сам установил, какие словенские словосочетания бывают фразеологизмами.

Alojz Jembrih

Filozofska fakulteta v Ljubljani

UDK 929 Kalenić V.

ZNANSTVENO IN STROKOVNO DELO VATROSLAVA KALENIĆA

V jugoslavistiki je bilo ime Vatroslava Kalenića prisotno več kot dvajset let. Kot profesor in doktor filoloških znanosti zavzema pomembno mesto v zgodovini slavistike na ljubljanski Univerzi, kjer je delal na Oddelku za slovanske jezike in književnosti kot profesor srbohrvatskega jezika do nenadne smrti 22. avgusta 1981.

Vatroslav Kalenić se je rodil 30. julija 1930 v Zagrebu, kjer je leta 1949 maturiral na klasični gimnaziji in se jeseni istega leta vpisal na slavistiko na zagrebški Filozofski fakulteti. Diplomiral je leta 1955 iz hrvatskosrbskega in slovenskega jezika in jugoslovanskih književnosti kot glavnega predmeta ter iz ruskega in angleškega jezika kot tujih jezikov. Po odsluženju vojaškega roka se je leta 1956 zaposlil kot urednik »Narodnih novin«, uradnega lista SRH v Zagrebu, kjer je delal do maja 1957, ko je bil izvoljen za lektorja hrvatskosrbskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Doktoriral je na zagrebški Filozofski fakulteti l. 1965 s tezo iz lingvostilistike: *Jezik in umetniški izraz Avgusta Šenoje*.¹

¹ Do danes je ostalo v rokopisu, en izvod je v Vseučiliški in nacionalni biblioteki v Zagrebu, eden v knjižnici Oddelka za slovanske jezike in književnosti FF v Ljubljani. Vsi, ki so se po Kaleniću ukvarjali s proučevanjem Senoovega jezika, poudarjajo, da bi bilo »koristno, če bi se Kalenićeva disertacija nazadnje objavila, da bi bila dostopna širši bralski in znanstveni javnosti«. To poudarjamo tudi mi danes in predlagamo, da se čimprej poišče način za uredničenje te zamisli. To bi moralo biti v interesu vsaj dveh slavističnih stolic, ljubljanske in zagrebške!